

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XV. De partibus essentialibus Sacramenti Pœnitentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

RESPONDEO, Pœnitentiam quandam ante Baptismum necessariam esse, & rursus aliam ante reconciliationem, quæ post Baptismum datur; extra controuersiam est. Nam de priorè legimus, Actor. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque uestrum.* De posteriore Actor. 8. *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua:* alloquitur enim S. Petrus Simonem Magum iam baptizatum. Probandum itaque Caluino fuerat, Baptismum dari in sigillum fidei, iis qui Pœnitentiam meditantur post Baptismum; aut eius Pœnitentiæ, quæ post Baptismum agitur, Sacramentum appellari: quod cum non fecerit, nihil omninò fecit. Nam in lib. de fide ad Petrum, cap. 30. Baptismus vocatur Sacramentum fidei, & Pœnitentiæ, non cuiuscunque, sed eius quæ ante Baptismum agi debet. Et in Euangelio Marci cap. 1. & Lucæ cap. 3. vocatur Baptismus Ioannis, non autem Baptismus Christi de quo agimus, Baptismus Pœnitentiæ: neque dicebatur Baptismus Pœnitentiæ in remissionem peccatorum, is quem Ioannes prædicabat; quia pœnitentibus peccata remitteret, sed quia ad Pœnitentiam prouocabat, quam Pœnitentiam qui agerent ut par erat, remissionem peccatorum obtinerent. Itaque Baptismus Ioannis Pœnitentiam pariebat, Pœnitentia remissionem; Christi verò Baptismus non Pœnitentiam gignit, sed per Pœnitentiam præparatos à peccatis purgat, eosque renouat, & regenerat: & idè in Scripturis Baptismus Ioannis passim appellatur Baptismus Pœnitentiæ, quia ad Pœnitentiam inuitabat, Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3. Actor. 13. & 19. Christi verò Baptismus, non Pœnitentiæ Baptismus, sed lauacrum regenerationis & renouationis dicitur, Tit. 3. Ephes. 5. Vide plura de hac re in lib. de Baptismo, cap. 23.

CAPVT XV.

De partibus essentialibus Sacramenti Pœnitentiæ.

DEMONSTRAVIMVS hætenus, Pœnitentiam Sacramentum esse verè proprieque dictum, atque etiam à Sacramento Baptismi distinctum: nunc de partibus eius disputare incipiemus.

Tribus

Tribus partitionibus diuidi solet Pœnitentiæ Sacramentum. PRIM A sumitur ab essentia, quæ duabus partibus constat, materia & forma, id est, actibus pœnitentis, & absolutione sacerdotis. SECUNDA à materia, quæ tres partes comprehendit, Contritionem, Confessionem & Satisfactionem. TERTIA à ritu, quæ est etiam trimembris: alia enim est Pœnitentia priuata, alia publica, & hæc rursus aut solennis, aut non solennis. De his partitionibus nunc breuiter, & generatim dicemus: deinde in sequentibus libris seorsim de singulis partitionum membris, de quibus controuersia aliquæ agitari solent, differemus.

Igitur de partibus essentialibus huius Sacramenti, illud conuenit inter omnes, Verbum absolutionis ad huius Sacramenti essentiam pertinere: illud enim sine vlllo dubio signum est, & causa remissionis peccatorum. Et quanquam Absolutio illis verbis, iuxta vsus Ecclesiæ, qui omnino seruandus est, continetur: *Absoluo te à peccatis tuis*; tamē si in eandem sententiam alia verba adhiberentur, vt: *Remitto tibi peccata tua*, vel, *Remittuntur tibi peccata tua*, nihil de Sacramenti essentiali perfectione decederet. Neque verò quæstio esse potest de materia, quam dicunt remotam: constat enim peccata, siue hominem peccatorem, materiam esse Sacramenti huius remotam, cum ad peccata delenda, siue ad hominem peccatorem curandum Absolutio à sacerdotibus impendatur. Sed neque peccatum, neque peccator, talis materia dici potest, ex qua tanquam ex altera parte, Sacramentum perficiatur: sed potius circa quam Sacramentum operetur; quemadmodum corporalis morbus, aut ægrotus, non est id ex quo medicamentum constat, sed in quod vim suam medicamentum exerat.

Quæstio igitur est, Vtrum præter Absolutionem, aliquid aliud sit, quod ad Sacramenti huius rationem, atque essentiam pertinere videatur. Quatuor autem sententiæ inueniuntur. PRIM A est, solam Absolutionem Sacramenti huius essentiam constituere. Ita ex Catholicis Theologis Scotus docuit in 4. Senten. dist. 14. q. 4 & dist. 16. q. 1. & qui eum sequuti sunt Gulielmus Okam, Ioannes Maior, Iacobus Almayn, & si quis sunt alij. Ad quam sententiam accedunt etiam aliqui ex Hæreticis nostri seculi, vt Illyricus in Applogia Confess. Antuerpien. cap. 18. & Kemnitius in 2. par. Examinis. pag. 903.

Sed in duobus dissident Hæretici isti à Theologis supra citatis. PRIMVM enim hæretici non agnoscunt Sacramentum Pœnitentiæ, nisi imperfectum, & improprie dictum, cum solo verbo, vt ipsi loquuntur, sine elemento constet: at Catholici illi integrum & perfectum, ac proprie dictum Sacramentum esse volunt, licet in sola Absolutione essentia eius consistat. DEINDE Scotus, & qui eum sequuntur, etsi negent Confessionem essentialem partem esse Sacramenti huius, tamen non negant eam esse necessariam, & à Christo institutam, quod Illyricus & Kemnitius, & ceteri Sectarij negant. ADDE, quòd Scotus, & ceteri Doctores Catholici, ante Concilia illa vixerunt, in quibus accuratius hæc omnia explicata sunt; quòd si hoc tempore superessent, sine dubio Ecclesiæ definitioni ac sententiæ acquiescerent.

ALTERA sententia eorum est, qui præter verbum Absolutionis, ritum etiam quendam visibilem à ministro adhiberi volunt, vt essentia Sacramenti huius integrè perficiatur, quanquam non satis explicant, quis sit ille ritus. Philippus Melanchthon in Apologia Confessionis Augustanæ art. 13. de usu & numero Sacramentorum, huius sententiæ auctor est: scribit enim, Baptismum, Eucharistiam, & Absolutionem vera Sacramenta esse, quòd habeant ritum cum promissione. Et ibidem, distinguit ritum à verbo: *Corda, inquit, simul per Verbum & ritum mouet Deus: sicut autem Verbum incurrit in aures, & feriat corda, ita ritus ipse incurrit in oculos, & moneat corda.* Et infra: *Ritus oculis accipitur, & est quasi pictura Verbi, idem significans quod Verbum, quare idem est & ritusque effectus.*

TERTIA est eorum sententia, qui ex Baptismo seu Baptismi recordatione, & verbo Absolutionis, Sacramentum Pœnitentiæ constituunt: de qua superiore capite disseruimus.

POSTREMA sententia, eaque verissima est, Sacramentum Pœnitentiæ duplici parte intrinseca atque essentiali constare, Absolutione sacerdotis tanquam forma, & actibus pœnitentis tanquam materia. Quæ sententia, & fuit olim multorum veterum Theologorum, S. Thomæ, Richardi, Durandi, & aliorum in 4. Sent. dist. 14. & nunc est fermè omnium, qui de Pœnitentiæ Sacramento scribunt.

*Sed Durandus Sic. 4. q. 1. dist. 16. q. 1.
Confessionem & Sacramentum esse
parum in quædam.*

Sic igitur propositio PRIMA: *Non nisi absurdè dici potest, Pœnitentia Sacramentum ex Baptismo & Absolutione constare.* Hæc propositio satis capite superiore probata est: & certè sufficere deberet, quòd nec Baptismus ante multos annos peractus, nec eius recordatio, signa sensibilia dici possunt; cùm ad Sacramenti essentiam id maximè requiratur, ut cùm Sacramentum percipitur, corporale signum corporalibus sensibus obiiciatur.

SECUNDA propositio: *Nullus est ritus à ministro adhibitus, præter verbum Absolutionis, qui Sacramenti huius materia rectè dici possit.* Optarem Philippus clarius explicuisset, quisnam sit ritus, qui in oculos pœnitentis incurrit, dum verbum Absolutionis, eiusdem pœnitentis aures ferit: minus enim in eius sententia refellenda laborarem. Veruntamen, nisi fallor, tres sunt ministri actiones duntaxat, de quibus aliqua ratione ambigi potest: quæ si omnes euidenter excludantur, euidenter etiam Philippi sententia refutata erit.

Impositio manus. PRIMVM igitur Minister dum pœnitentes reconciliat, eisdem manum imponere consuevit. SED hic ritus etsi & in antiqua Ecclesia in usu fuit, & nunc etiam in plerisque locis adhibetur; ad essentiam tamen Sacramenti huius non pertinet, ut S. Thomas docet in opusculo 22. de forma Absolutionis, ubi breuiter refellit obiectiones, quæ contrà fieri poterant. Erit autem hoc multò etiam certius, si aduersariorum doctrina locum habeat, siquidem ex verbo Dei non potest vlllo modo demonstrari, manus impositionem in reconciliatione necessariò esse adhibendam: nec solum testimonium, sed neque exemplum vllum huius manus impositionis in sacris literis inuenitur. *Quorum remisistis peccata, Dominus ait, remittuntur eis.* Ioan. 20. non autem addidit: *Et quibus imposueritis manus.* Neque ex verbis iam citatis colligitur, imponendas esse manus, quemadmodum sanè colligitur, confitenda esse peccata, ut suo loco ostendemus: quid enim prohibet, quo minus peccata remittantur, etiamsi manus non imponantur? Neque Dominus, cùm Paralytico Matth. 9. & Magdalenæ Luc. 7. dixit: *Remittuntur tibi peccata,* manus eis imposuisse legitur.

QVOD autem in Concilio IV. Carthaginensi, can. 78. dicitur, ut pœnitentes, qui ob vitæ periculum, viaticum Eucharistia

ritæ accipiunt, non se existiment absolutos sine manus impositione si superuixerint: non repugnat iis, quæ diximus. Accipit enim Concilium manusimpositionem pro ipsa Pœnitentiæ actione, in qua frequenter manus imponebantur: nam in eodem Concilio can. 80. præscribitur, ut singulis diebus ieiuniorum, manus à sacerdote pœnitentibus imponantur. Itaque hæc est Concilij illius sententia; Qui ob vitæ periculum priuatim à sacerdotibus absoluuntur, nondum completa Pœnitentiæ publicæ actione, ij si superuixerint, redeant ad ordinem pœnitentium, & cum illis manus impositionem suis temporibus percipiant; & nisi id fecerint, non se existiment absolutos à vinculo Excommunicationis, vel à pœna temporali, quæ illis præscripta à Sacerdotibus fuerat. Nam quòd à culpa absoluti fuerint, dubitari non potest, cum viaticum Eucharistiæ perceperint, quod Ecclesia nunquam tribuit, nisi iis, quos à culpa lethali liberos credit.

ALTER ritus, quo in reconciliatione pœnitētium uti solent Catholicæ sacerdotes, est signum crucis super ipsum pœnitentem manu sacerdotis expressum. *Signum crucis.* SED de hoc ritu nulla dubitatio esse potest; nam neque hoc signum aduersarij vlla in re adhibere solent, & idem signum non esse de essentia Sacramenti Pœnitentiæ, ut neque etiam Eucharistiæ, S. Thomas docet 3. part. quæst. 84. art. 4. cui nullus Catholicorum in hac re contradicit.

TERTIVS ritus fingi posset, motus ille visibilis linguæ, & labiorum, qui in verborum pronüciatione exercetur: quam sententiam Lutheranorum quorundam esse audio. Et sanè nihil aliud fingi posse videtur, si quo modo explicanda est opinio illa Philippi, distinguentis in pronüciatione Absolutionis ritum, qui obiicitur oculis, à verbo, quod incurrit in aures. SED absurda omnino, ac planè ridicula sententia est. Nam INPRIMIS commune est omni verbo corporali, ut non fiat sine motu linguæ & labiorum, & tamen nemo hæcenus in verbo, quo Baptismum, vel Eucharistiam conficimus, distinxit ritum à voce. DEINDE motus linguæ & labiorum nihil per se significat, sed solùm est causa vocis, quæ indicat animi conceptiones. Itaque si surdus quispiam videat hominem loquentem, non magis ex motu labiorum

Gggg con-

coniiciet quid à loquente significetur, quam si eundem motum labiorum cerneret in pecude. Non igitur fingi potest ritus ullus ex parte Ministri.

TERTIA propositio: *Actio pœnitentis quasi materia, & Verbum Sacerdotis quasi forma, Sacramenti Pœnitentia rationem atque essentiam complent.* Non est hoc loco ex diuini literis probandum, actionem pœnitentis, Confessionem videlicet, & reliqua, quæ ex parte eius requiruntur, vel omninò necessaria esse, vel à Christo instituta: id enim infra suo loco tractabitur, vt suprâ diximus. Sed hoc posito, probandum est solùm, actionem pœnitentis ad Sacramenti essentiam pertinere vt materiam, ex qua, si forma accedat, Sacramentum constituitur. Et quoniam illa hypothefi facta quæstio solùm inter Catholicos est; probabitur sententia nostra ex testimoniis illis, quæ à Catholicis omnibus admittuntur.

PRIMUM igitur Tridentinum Concilium, sess. 14. cap. 1. docet, formam Sacramenti Pœnitentiæ esse verba illa: *Ego te absoluo, &c.* actus verò pœnitentis esse quasi materiam: paulò pòst addit, tam Absolutionem, quàm actus pœnitentis, ad integritatem Sacramenti pertinere. Quo decreto factis apertè Concilium docuisse videtur, non solâ Absolutione integrum Sacramentum contineri: non enim distinguendum debuit forma à materia, si vnica simplex actio Sacerdotis totum Sacramentum constituit. Et quomodo, quæso, ad Sacramenti integritatem non minùs requiritur actio pœnitentis, quàm Absolutio sacerdotis, si sola Absolutio Sacramentum perficit?

DEINDE Concilium Florentinum in instructione Armenorum, ipsam Pœnitentiam vocat Sacramentum, & eius partes materiales esse dicit actus pœnitentis, formam autem verba Sacerdotis: *Ego te absoluo, &c.* ad quem modum loquitur etiam Lucius Papa III. cap. Ad abolendam, de hæret. vbi Sacramenta vocat, Baptismum, Confessionem peccatorum, & Matrimonium. At quomodo Confessio Sacramentum est, si ad essentiam Sacramenti nullo modo pertinet? NEQVE SCOTVS satis aptè loquutus videri debet, cum ait in 4. dist. 14. q. 4. *Pœnitentia est absolutio pœnitentis facta certis verbis, &c.* Pœnitentia enim actio pœnitentis est.

est, non Sacerdotis; Absolutio autem Sacerdotis, non pœnitentis. Quis enim ita loquitur, ut dicat hominem agere Pœnitentiam, dum absoluitur, & non potius dum plorat, confitetur, ieiunat?

Idem PRAETEREA Concilium omnia Sacramenta tribus perfici dicit, materia, forma, & intentione Ministri: non igitur Sacramentum Pœnitentiæ sola forma Absolutionis & intentione constare potest.

DENIQUE actio pœnitentis signum est sensibile gratiæ iustificantis à Deo institutum, & ex eiusdem promissione concurret ad remissionem peccatorum: cur igitur pars quædam Sacramenti non erit? Nam sensibile signum esse, in quæstionem verti non potest, cum non debeat Sacerdos absolvere, nisi quem ex signis sensibilibus pœnitentem esse cognoscit: esse autem signum gratiæ iustificantis, manifestè colligitur ex eo, quòd qui peccatum confitetur, & veniam à Deo petit, indicat se peccatum odisse, & ab eo iam, animo & voluntate recedere, ac proinde iustificari, quod aptius significatur, & completur per Absolutionem. Porro hoc signum à Deo institutum esse, alibi, ut diximus, est probandum, neque à Scoto eiusque sectatoribus negatur. Denique ad remissionem peccatorum aliquo modo concurrere, testatur S. Ioannes, qui in epist. i. cap. i. scribit: *Sic confiteamur peccata nostra, fidelis est, & iustus, & remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.* Et quemadmodum verè dicimus aliquem iustificari, quia absoluitur, sic etiam rectè dicere possumus, aliquem iustificari, quia peccata humiliter confitetur. Sed de hac re in sequenti capite plura dicemus.

CAPVT XVI.

Soluuntur obiectiones.

Nunc obiectiones diluendæ sunt, tum Kemnitij, tum etiam aliquorum Catholicorum. Kemnitius igitur in 2. parte Examinis pag. 935. refellere nititur Concilij Tridentini doctrinam de partibus essentialibus Sacramenti Pœnitentiæ, ac PRIMO obii-

Ggggg 2 cit,